

Η «επικίνδυνη» ελευθερία

Το μέτρο της κοινωνίας το δίνει η ανοχή στις διαφορετικές απόψεις

Η είδηση πέρασε σχεδόν απαρατήρητη. Στις αρχές Σεπτεμβρίου το Μονομελές Πρωτοδικείο Λαμίας έκρινε παράνομη και απέρριψε την αίτηση για ίδρυση συλλόγου που είχαν υποβάλει σπουδαστές στο ΤΕΙ Λαμίας. Αυτό που ενόχλησε το δικαστήριο ήταν ότι στους βασικούς σκοπούς του συλλόγου συμπεριλαμβάνονταν η δράση ενάντια «στους ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς ΗΠΑ - ΝΑΤΟ - ΕΕ». Σύμφωνα

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ

φωνα με την απόφαση, ο σύλλογος ενδέχεται να επιδιώκει σκοπούς οι οποίοι δεν εναρμονίζονται με τη νομιμότητα, αντίκεινται σε κανόνες δημόσιας τάξης, δηλαδή σε «διτάξεις αναγκαστικού δικαίου που συγκροτούν τα θεμέλια του κρατικού κοινωνικού και οικονομικού συστήματος της χώρας». Ανατριχιάσατε; Υπάρχει και συνέχεια: το δικαστήριο φοβάται ότι εξαιτίας της δράσης του συλλόγου μπορεί να διαταραχθούν οι φιλικές σχέσεις της Ελλάδας με τις ΗΠΑ, το ΝΑΤΟ και την ΕΕ!

Αν αναρωτιέστε για το πώς μπορεί να το πετύχει αυτό μια ομάδα φοιτητών του ΤΕΙ Λαμίας, θα βρείτε την απάντηση στην απόφαση: επειδή στο καταστατικό δεν κατονομάζονται με σαφήνεια οι δομές του συλλόγου, το δικαστήριο θεωρεί ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα να μετέρχεται το σωματείο και παράνομα ή βίαια μέσα για την επίτευξη του σκοπού του. Αν σας ακούγεται υπερβολικό μην ανησυχείτε, το δικαστήριο διαθέτει μια σοβαρή ένδειξη: σύμφωνα με το καταστατικό του σωματείου, δεν μπορούν να εγγραφούν ως μέλη όσοι υπηρετούν ή υπηρετούσαν στα σώματα ασφαλείας.

Ποιο θα είναι το επόμενο βήμα; Η απαγόρευση του ΚΚΕ και η διάλυση του ΣΥΡΙΖΑ; Μήπως θα πρέπει να ζητηθεί η άρση της βουλευτικής ασυλίας της κας Παπαρήγα επειδή έχει δηλώσει: «Εμείς στο ΚΚΕ είμαστε αντίθετοι με το Σύ-

νταγμα. Δεν συμφωνούμε και το έχουμε καταψηφίσει. Είναι Σύνταγμα αντιλαϊκό και για το ΚΚΕ το μόνο δίκιο είναι του εργαζόμενου». Αν είμαστε μάλιστα συνεπείς, θα πρέπει να στραφούμε έπειτα στην Ακρα Δεξιά. Θα απαγορεύσουμε τη Χρυσή Αυγή; Τις φιλοβασιλικές και φιλοχουντικές οργανώσεις; Θα βάλουμε χέρι στον ΛΑΟΣ; (όλο και κάτι ανατρεπτικό θα βρούμε).

Η απόφαση αυτή δεν έπεσε από τον ουρανό. Το δικαστήριο βασίζεται σε ένα νομικό πλαίσιο που έχει σκοπό να περιορίσει τις ελευθερίες και αποτελεί κατασκευάσμα του βαθέως πατερναλιστικού και αντιφιλελεύθερου ελληνικού κράτους. Όπως λέει και η απόφαση: «η ελευθερία της ενώσεως (και μάλιστα όχι μόνο της συστάσεως αλλά και της λειτουργίας της ενώσεως) τελεί υπό τη γενική επιφύλαξη του νόμου». Ενός νόμου που αναφέρεται σε απαρχαιωμένες έννοιες όπως «δημόσια τάξη» και «χρηστά ήθη» - έννοιες που αποπνέουν συντηρητισμό, νομικό ηθικισμό και κυρίως περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης.

Δυστυχώς, η υπόθεση ξεχάστηκε πολύ γρήγορα. Το ΚΚΕ φυσικά εξέδωσε μια σκληρή ανακοίνωση αλλά το θέμα κυριολεκτικά θάφτηκε. Ακόμα και στον «Ριζοσπάστη» βρήκα ελάχιστα δημοσιεύματα. Οι ενώσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι δικηγορικοί σύλλογοι, οι σύλλογοι φοιτητών και μελών ΔΕΠ, οι δημοσιογράφοι, οι διανοούμενοι, οι καλλιτέχνες δεν αντέδρασαν.

Θα με εξέπληττε μάλλον το αντίθετο. Οι συνεχείς παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ελευθερία του λόγου και της έκφρασης συναντούν συχνότατα τη σιωπηλή αδιαφορία της ελληνικής κοινωνίας. Αν εξαιρέσουμε κάποιες φωνές «βωώντων εν τη ερήμω», είναι ελάχιστοι όσοι ανησυχούν σοβαρά για τον περιορισμό των σχετικών δικαιωμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ελλάδα οι οργανώσεις προστασίας των δικαιωμάτων (που σε καμία περίπτωση

Οι συνεχείς παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ελευθερία του λόγου και της έκφρασης συναντούν συχνότατα τη σιωπηλή αδιαφορία της ελληνικής κοινωνίας. Αν εξαιρέσουμε κάποιες φωνές «βωώντων εν τη ερήμω», είναι ελάχιστοι όσοι ανησυχούν σοβαρά για τον περιορισμό των σχετικών δικαιωμάτων

δεν υποτιμά το σοβαρό και δύσκολο έργο τους) έχουν υποβαθμίσει την ανάγκη προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα αντί να προστατεύουν τον λόγο (ακόμα και τον ακραίο, απεχθή, μισαλλόδοξο λόγο) σιωπούν ή - ακόμα χειρότερα - τον καταδιώκουν.

Εκτός από τους σπουδαστές του ΤΕΙ Λαμίας, παρόμοιους περιορισμούς έχουν υποστεί πλήθος συμπολιτών μας. Το ΕΣΡ έχει επανειλημμένα ασκήσει σκληρή λογοκρισία στους τηλεοπτικούς σταθμούς μέσω των ποινών του. Τα δικαστήρια είναι αναγκασμένα να εφαρμόζουν «τυποκτόνους» νόμους που δένουν τα χέρια των δημοσιογράφων. Οι ενώσεις των τελευταίων απειλούν όσους δεν συμμορφώνονται με τη συνδικαλιστική ορθότητα. Εκκλησιαστικοί παράγοντες απαγορεύουν θεατρικές παραστάσεις και επιβάλλουν (ως αρμοδιότεροι) τα χρηστά ήθη. Ακόμα και στον κατ' εξοχήν χώρο ελευθερίας της έκφρασης, το πανεπιστήμιο, γίνεται εδώ και χρόνια ανεκτός ο εκφοβισμός των «δυσάρεστων» φωνών. Πολιτικοί, δημοσιογράφοι, διανοούμενοι απειλούνται καθημερινά με άσκηση βίας από όσους έχουν αναλάβει εργολαβικά την κοινωνική αυτοδικία και τον περιορισμό του λόγου που τους ενοχλεί.

Αλλά ακόμα και θύματα αυτών των συμπεριφορών συχνά δεν διατάζουν να περιορίσουν με τη σειρά τους τον λόγο που ενοχλεί αυτά. Ταυτίζουν την ελευθερία του λόγου με την ελευθερία διατύπωσης απόψεων που συμφωνούν με τις δικές τους. Οι άλλες δεν αξίζουν προστασίας γιατί είναι «λανθασμένες», «προσβλητικές» και γι' αυτό «επικίνδυνες». Ομως, είμαστε πραγματικά ελεύθεροι όχι όταν διεκδικούμε την ελευθερία για τον εαυτό μας, αλλά όταν την αποδεχόμαστε και για τους άλλους.

Ο Αριστείδης Χατζής είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου & Θεωρίας Θεσμών στο Τμήμα ΜΙΘΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών